

Christian Richardt

Drot og marsk

Christian Richardt

Drot og marsk

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Christian Richardt: *Drot og marsk* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Christian Richardt: *Drot og marsk* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

Til komponisten

P. HEISE

med tak og venskab

fra

Forf.

Forfatterens forbemærkning

Ved siden af **kæmpeviserne** – den fælles kilde for alle behandlinger af "**Marsk Stig**"-sagnet – er det **C. Hauchs** tragedie af samme navn, som efter komponistens ønske er lagt til grund for nærværende opera-tekst. Men det er digtning af digtning, og meget mit eget.

I musikken er et og andet mindre stykke udeladt.

Chr. Richardt

Drot og marsk

Personerne

Kong Erik med tilnavnet *Glipping*.

Stig Andersen, hans marsk.

Fru Ingeborg, Stigs hustru.

Rane Johnsen, hendes søstersøn, kongens kammermester.

Grev Jakob af Halland

Domprovst **Jens Grand**

Arved Bengtsen

o.fl.

} — sammensvorne

Aase, en kulsvierpige.

Riddere og damer, almuesfolk, svende og ternere.

Handlingen foregår dels i og ved Skanderborg, dels på marskens gård, dels i Viborg og omegn.

Første akt.

Første scene

Aase – *siden Rane.*

Skov. En kulsvierhytte til venstre i forgrunden; i mellemgrunden et vedkast.

(Aase ved hytten, stående på en bænk, i færd med at binde en humleranke op.)

Aase.

Det var sig humleranken,
den ville så højt på strå, tralalá!
Så klavred den ad gavlen,
det måtte den forstå.

Den grønned sig med linden,
den nikked til storkens små;
den vimples sig for vinden
med sine dupper grå.

(Horn i det fjerne. Aase ser om:)

Eja! Der er nok jægere i skoven!

(Binder og synger videre.)

Da fløj den vilde svane
forbi i luften blå;
humleranken rakte sig,
hun ville den svane nå.

Men nordenvinden suste,
fejded den ned som en fjer.

(Springer ned.)

Der lå den knækket i støvet,
hun blev ej ranke mer.

Der lå den –

Rane Johnsen har under sidste vers spejdende nærmet sig; han lægger sin arm om hende og vil kysse hende, hun vrister sig fra ham.

Aase.

Ej! Bliv mig fra livet, Jørgen!

Iler bag vedkastet; Rane søger at fange hende.)

Rane.

Brune hind, vær ikke bange!
Liden Aase lad dig fange!

Aase.

Ja så sig mig, hvem I er!

Rane.

Hvem jeg er? Ja ræk mig munden!
Jeg er én, der går i lunden,
fanger fugle, sanker bær!

Aase.

Sanker bær – nu må jeg smile –
sanker bær med hest og hund!
Så jeg ej ved faders mile
gangeren i grønne lund?

Fanger fuglevildt - med sværde?
I er mig den rette skalk!
Så jeg ej bag humlegærde
eders svend med høg og falk!

Rane.

Du er så kold!

Aase.

Da stønner jeg af hede!

Rane.

Vogt dig, at ej du ægger mig til vrede!

Aase.

Men I har gækket mig, og kaldt jer Jørgen,
sagt I var væbner - I er ingen væbner!

(Snor sig atter fra ham.)

Rane.

Liden Aase, lad dig fange!

Aase.

Slip mig!

Rane.

O, vær ikke bange!

Aase.

Ja så sig mig, hvem I er!

Rane.

Jeg har sagt dig det igrunden,
jeg er én, der går i lunden,
fanger fugle, plukker bær!
Men de bær, som mig behager,
det er dine læber røde!
og det fuglevildt, jeg jager –

Aase.

Slip mig!

Rane.

Det er dig, du søde!

Anden scene.

Aase. Rane. Kongen, i jagtdragt, er ubemærket trådt ind.

Kongen.

Ha Rane, du vil jage
på egen hånd i dag!
Kom smukke barn, din uskyld
er kongen til behag!

Aase.

Hvad – kongen! Jeg må blues,
af skam og frygt forgå!

Kongen.

Så disse skove gemme
så favre blomster små!

Rane (*for sig, til højre*).

Snart hun er i Eriks arme, -
jeg må tie med min harme!

Aase (*for sig, til venstre*).

Hvilken herre, mild og mægtig!
Hvilken dragt, hvor rig og prægtig!

(*Iler ind i hytten.*)

Tredje scene.

Rane. Kongen.

Kongen.

Nu Rane, lad os ene –
til elskov hører to,
og disse dunkle grene
er som dens kårne bo!

Rane.

Min konge, lad dig mane,
hun er så ung og frisk!

Kongen.

Jeg siger, rap dig Rane,
smag her min hundepisk!

(*Snerter ham om benet.*)

Spar dine helgentaler,
de klæde dig så vel -
Hvem lyder, hvem befaler?
Er ikke du min træl?

(For sig:)

Til elskovs sagte hvisken
mon al min længsel gå!

Rane *(for sig).*

Ha, træl! og hundepisken!
dyrt skal det ord dig stå!

(Fjerner sig.)

Fjerde scene.

Kongen; straks efter **Aase**, der kommer til syne i døren, lidt mere smykket.

Kongen *(til hende).*

Du lader vente på dig, smukke pige!

Aase.

Jeg måtte smykke mig for Danmarks konning, –
se dette lille kors er helt af sølv!

Kongen.

Hvad siger du, om det blev helt af guld,
og med et paternosterbånd af perler!

Aase.

Af guld!

Jeg kender af navn kun gullet,
det lokker med sælsom lyst;
jeg kender kun solens guldblink
og løvets gyldnen i høst!

Hver bøg i de grønne skove
har været min barndomsven,
hos hinden måtte jeg sove,
og springe omkap med den!

Jeg er en ringe kulsvierpige, herre,
min fader hedder Bent.

Kongen.

Du selv da?

Aase.

Aase!

Kongen.

Hvad tykkes dig om dannerkongen, Aase?

Aase.

Kongen!
Jeg kendte af navn kun kongen
til denne salige stund;
jeg kendte kun gærdekongen,
som smutter i grønne lund.
Jeg frygted så mægtig en herre,
jeg tro'de ham ej så huld, -
jeg kendte kun skovens kroner,
men ingen kroner af guld!

Kongen.

Hvor lærte du min svend at kende, Aase?

Aase.

Han kom her stundom, men jeg vidste ej,
han var en ridder!

Kongen.

Bar du elskov til ham?

Aase.

Elskov!

Jeg kender af navn kun elskov,
dens sælsomt dragende lyst;
jeg kender kun biens surren
om rosens svulmende bryst.
- konning Erik, se ikke på mig
med al den dræbende glød, -
jeg frygter, jeg kender til elskov,
jeg frygter, den bliver min død!

(Synker ned for ham.)

Kongen *(rejser hende op).*

Og ved du ej, hver lydig undersåt
skal elske kongen? *(Kysser hende.)* Hør mig, liden Aase!

Jeg så ved hove kvinder nok før nu,
med hånden hvid, med rødmen mere løjet, –
men ingen kunne kysse mig som du,
og ingen havde sådan ild i øjet!

Du er så brun som lønnens unge skud,
langt mere frisk end nogen mø ved hove –
kom til min borg og vær min elskovs brud,
min hjertenskære fra de grønne skove!

Aase.

Ak om mit hjerte suser
det som et mølleværk -

Kongen.

Du ægger, du beruser
som mjødurten stærk!

Aase.

Ak om mit hjerte bruser
det som ved havets bred;
sviger I mig, da knuser
I min lykke, min fred!

Kongen.

Min lille kulsvierpige
med øjets sorte kul,
aldrig vil jeg dig svige,
men være dig tro som guld!

(Peger udefter.)

Sid op nu på min gang
hos din kongelige ven,
eller vil du det hellere,
så sid hos min svend!
I kvæld så skal du danse
i zobel og mård!

Aase.

Ak var der kun også bøge
i din kongelige gård!
– Farvel I svale skove,
o tag et afskeds-suk, –
hvorledes skal jeg sove
foruden droskens kluk?
Farvel min grønne glæde,
du lyse bøg, du røde røn
når skal jeg atter træde
den hal så underskøn?

Kongen.

Vær tryk, liden Aase,
syng dit hjerte til ro!
Det gyldneste bånd
om din hals jeg vil sno!

(Rækker hende et jægerhorn.)

Se dette horn, så blankt som kildens vove,
tag det, og råb farvel til dine skove!
Sæt det for munden – *(Aase blæser i hornet)* se det kalder mænd!
– Og så til Skanderborg! til fest ved hove!

(Begge bort.)

Femte scene.

*En skare festligklædte **svende** og **piger** med omvundne stænger og fækl, og blomsterkost i hatten, drager forbi under følgende*

Kor.

Op alle mand, til dans, til dans,
kun éngang om året lyser Sankt Hans!
Svirr rundt som en top,
byd pigerne op,
lad dem svaje, lad dem neje, gøre hop i hop!

Nogle piger *(der har nærmet sig hytten).*

Aase, kom med, så skynd dig i tøjet!
Hun er der da vel?
– Nej, fuglen er fløjet!
Eja! Vi mødes, vi mødes i kvæld.

Alle.

Strengen vil kalde
med lokkende slag,
svinger jer alle
til gryende dag!
Fakler vil spille
på zobel og mård,
fryd jer til gilde
i dankongens gård!
Skynd dig min skat
slid lergulvet glat, –
selv solen får slet ikke sovet i nat!

(Alle ud.)

Sjette scene.

Sceneforandring; hal på Skanderborg slot. I baggrundens midte et bredt forhæng; til højre en åben svale; døre på siderne. Et højsæde i forgrunden til venstre; skænk til højre. Festlig dans, i hvilken kongen og Rane deltager, i fuld gang; Aase i en fruerpigens festlige dragt, med en guldkæde om brystet, går rundt og fylder vin i bægrene. Riddere, damer, terner. Senere marsken og fru Ingeborg.

Aase (*for sig, under dansen, ved skænken til højre*).

Jeg kan mig slet ikke kende
i al den glans i dag,
langt mindre kan jeg kende
mit eget hjertes slag!

Kongen (*der har forladt dansen*).

Det fryder mig, når du skænker
for mig den gylde vin;
det fryder mig, når jeg tænker,
den skovens blomst er min!

Kort efter høres signal fra borggården; på et vink af kongen afbrydes dansen.

Kongen (*frem i forgrunden til venstre*).

Hvem der? Vil nogen gæste os ved festen?

Rane (*fra svalen*).

Der holder jernklædte mænd i gården!

Kongen.

Min marsk formoder jeg – jeg har ham ventet.

Marsk Stig fra baggrunden, jernklædt, førende **fru Ingeborg**, der er festligt klædt, men hvidt tilsløret.

Kongen (til marsken).

Vel mødt, marsk Stig! I ser mig ud til leding!

Marsken.

Jeg kommer for at byde jer farvel,
hæren er rede til at gå til Sverrig.

Kongen.

Og vil I ikke tøve denne kvæld?

Marsken.

Nej herre, – ét kun ligger mig på sinde.

Jeg haver mig i mit eje
så kostelig en skat;
lover I mig at vogte den,
både ved dag og ved nat?
Jeg gav både borg og fæste,
havde jeg den bag værn –

Kongen.

Jeg har så stærke gemmer
med både bolt og jern!

Marsken.

Jeg gav mine grønne skove,
jeg gav mit eget liv, –
før hun skulle ilde fare
min vennehulde viv!
Lover I mig at værge
den perle klar og skær?

Kongen.

Min søster så skal hun være,
det lover jeg - ved mit sværd!

Marsken (*fremstillende Ingeborg*).

Min viv, fru Ingeborg!

Kongen.

Ha, ved alle helgen,
at vogte slig en skat er selv en skat!

(*Marsken* og *Ingeborg* træder sammen i forgrunden; *kongen* (til venstre) betragter hende ufravendt.)

Marsken (*til Ingeborg*).

Farvel, farvel min stolte viv,
jeg kommer igen ad åre!

Fru Ingeborg.

Ak, skal vi skilles alt - o bliv!
Mit hjerte banker så såre.
Mit gyldne bælte brast i kvæld,
da jeg red kongsgården ind, -
ak, om I blev derovre,
da falmed min unge kind.

Marsken.

Vær du kun trøst, min svane hvid,
lad fare suk og klage!
Når bønderne kører havren ind,
jeg kommer med sejr tilbage.

Kongen (*idet han betragter Ingeborg*):

Aldrig så jeg sligt et blomster,
som violen stærkt i duften!
skær som selve aftenrøden,
den der lægger ild i luften!

Aase (*der iagttager kongens bevægelser.*)

Hvilket blik!

Kongen.

Disse øjne, halvt tillukte
som en sky i månedrømme!

Aase.

I mit hjerte jeg føler et stik!

Kongen.

Disse strenge, kyske læber,
dog så talende, så ømme!

Aase.

Ak, nu skifter mine drømme?

Marsken hilser kongen og Ingeborg; alle tilvinker ham Farvel under udråbet:

Sejr i din hånd, og sejr i din fod,
og sejr i alle dine ledemod -
med sejr du komme tilbage!

(Ingeborg træder ud på svalen og ses vinkende der.)

Kongen.

Aldrig så jeg slig en due,
så jomfruelig en frue,
halvt en dronning halvt en nonne, -
hendes nærhed må jeg ånde!

(Nærmer sig Ingeborg og fører hende frem.)

Min ædle frue, rygtet har sagt sandt,
da lydt det meldte os om eders skønhed!
Dog har det løjet – I er mer end skøn,
I er den favreste af alle favre!

(Giver Rane tegn til musik; der ordnes til dans.)

Og er I dronningen for alle
Danmarks fruer og mø'r,
så træd en dans med kongen,
det er kun som sig bør!

Ingeborg.

Ak aldrig, ædle herre,
var jeg ved hove før,
al den pragt og harpeklang,
den gør mig hovedet ør.
Min meste tid jeg vanked
til nonnesang med slør. –
Kår eder heller en anden
blandt Danmarks fruer og mø'r!

Kongen.

Nej, nej –
Og gav I Himlens dronning
såmangen en rosenkrans,
så und nu Danmarks konning
en liden uselig dans! *(Byder hende armen.)*

(Til Rane:)

Syng op, ung Rane, mens vi dansen træde!

(Dans, mens Rane synger:)

– I –

Rane.

Det var sig jomfru Svanelil,
hun ville tilottesang;
da slog den havmand harpen,
så brat hun stilled sin gang.

Kor.

Der er runer, ingen kan råde.

Rane.

Hun ville sig til kirke gå
langs strandens våde tang;
døvt var hendes øre
for alt hvad de nonner sang.

Kor.

Alle klokker de klang,
alle smådreng sang,
men den jomfru
hun lytted til harpen.

– II –

Rane.

Den første gang han harpen slog,
dansed de bølger blå,
alle de snekker dansed,
som monne på havet gå.

Kor.

Der er runer, ingen kan råde.

Rane.

Den anden gang han harpen slog,
dansed det grønneste løv,
det sprang og det hvirvled,
snart lå det i støv.

Kor.

Alle klokker de klang osv.

Rane.

Den tredje gang han harpen slog,
dansed ung Svanelil med;
hun glemte de ottesange,
hun svang sig uden fred.

Kor.

Der er runer osv.

Rane.

Hun dansed bort sin kåbe blå,
hun sprang itu sin sko,
hun dansed i havmands arme,
hun dansede bort sin tro.

Kor.

Alle klokker de klang osv.

(Dansen hører op.)

Ingeborg.

Al den lysglans mig forvirrer,
mig som died klostrets ro!

Aase.

Kun på hende kongen stirrer,
kun hos hende er han fro!

Kongen.

Elskovs frygtelige vælde,
som en brænding du mig bær'!

Aase.

Mig han slænger som en nælde,
nu da liljen er ham nær!

Ingeborg.

Fjerne hovslag om mig gungrer,
men en trolddom i mig gror!

Aase.

Vidste han, hvordan jeg hungrer
efter blot et fattigt ord!

Kongen *(til Ingeborg):*

Skønne frue, månens lue
drak sin glans af eders blik!
Stjernen ej på himlens bue
bedre strålekilde fik.

Ingeborg *(for sig).*

Mig tykkes, jeg er en anden,
end den jeg var i går;
mit hjerte gøres mig bange,
jeg ved ej selv hvorfor!

Kongen *(til Rane).*

Rane, skil mig af med sværmen!
Min er druen - bort med bærmien!

(Fjerner sig; fru Ingeborg drager sig bag mængden hen mod svalen.)

Rane *(har trukket forhænget til side; Sankthans-blus ses på bankerne hinsides Skanderborg sø mod den lyse nathimmel).*

(Til mængden:)

Stolte ridd're, skønne fruer,
ud hvor nu sankthansblus luer!
Faklen sig i søen spejler, –
over skoven månen sejler, –
ud hvor nattergale bygger,
ud i lundens svale skygger!

Kor.

Dejlige syn!
Hvert blus i det fjerne
skyder lyn
som en blodrød stjerne, –
dejlige syn!

Rane *(afsides til Aase).*

Aase, skal vi følges ad,
nu ved du, hvem jeg er?

Aase.

Nej herre, jeg var aldrig glad
blandt mange mennesker!

Kor.

Og i vovernes spil
er der søjler af ild,
blinkende, bævende,
ret som når højfolket løfter sin svævende
hal over vang!
Og Guds himmel er skær som en brud, -
derud,
til fløjternes klang,
derud!

Rane (*afsides til Aase*).

Men vi vil vandre ene to
til lundens skjulesteder!

Aase.

Nej herre, jeg var aldrig fro
i ensomhed – med eder!

Rane og koret.

Stolte ridd're, skønne fruer,
ud hvor nu sankthansblus luer! osv.

(Alle ud gennem portalen.)

Kongen (*– der er kommet ind, mens hallen tømmes, – for sig*).

I din sans, i dit sind
vil jeg liste mig ind!
Gennem borgenes led
vil jeg følge dit fjed!
Hos din hængende karm
vil jeg ride mig varm;
i den grønneste lund,
på din lønligste vej,
i dit dybeste blund
skal du drømme om mig –
Vent! før somren er omme,
jeg tør i dit fruerbur komme!

Mens kongen vender sig mod Ingeborg, der efter at sværmen har trukket sig bort, står fortabt i skuet gennem den åbne portal, træder Aase fra svalen frem til højre.

Aase.

Bort fra denne falske kyst
til de store stille skove!
Bort fra denne korte lyst, –
kunne jeg med fred blot sove!
Falske guld, din glans jeg hader –
nordpå, nordpå med min fader!

(Hun kaster et blik på kongen og Ingeborg, bryder sin halskæde itu, og lægger den ved kongens bæger; så ilsomt ud gennem døren til højre.)

Ingeborg (*for sig*).

Mig tykkes, jeg er en anden,
end den jeg var i går;
mit hjerte gøres mig bange,
jeg ved ej selv hvorfor!

Kongen (*til Ingeborg*).

Se, hvor himlens skyer røde
fra den sommerlige kvæld
strømmer morgenens i møde
i det samme purpurvæld!

Kom lad os vandre
fjernt fra de andre,
nyde de roser, som tændes i nat!

(*Byder hende armen.*)

Strålende lilje,
vær mig til vilje -

Idet de følges mod portalen, kommer Rane fra højre.

Rane (*ser efter dem*).

Ha, hvor han vogter marskens skat!

Anden akt

Første scene.

*Hal i marsk Stigs borg; vindue i baggrunden, døre på siderne. **Fru Ingeborg** ved væven, omgivet af sine **terner**.*

Ternerne.

Den frue sidder på borgen, såmangt der hun sørger.

Fru Ingeborg.

Væv I kun hjort, væv I kun hind,
jeg væver alle mine tårer ind.

Ternerne.

Den frue sidder på borgen, såmangt der hun sørger.

Ingeborg.

Væv I den hellige jomfru skær,
jeg væver et lin til min jordefærd.

(Trompetstød udefra; ternerne iler til vinduet.)

Kor udefra.

De kommer, de kommer
i dundrende trav,
nu svinger de rundt
om den yderste grav,
de kommer!

Ternerne.

Den frue sidder på borgen, såmangt der hun sørger.

Ingeborg *(rejser sig).*

Ha! var det sandt? *(Lytter)* dér sprang hans sorte ganger!

(Nye trompetstød.)

Er dombasunen mere frygtelig!

Han lever og han er der!

Hvor kan jeg gennemleve dette nu, -

Du kolde tavshed, råb ham

en tvivl i hu!

Du golde tomhed, fyld ham

med lønlig gru -

Kom terner, lad ham ene!

(Går ind til venstre.)

Anden scene.

*Udefra høres følgende kor afsvende; mod korets slutning træder
marsken hastigt ind.*

Kor.

Ad sund og bælt,

fra spydsat telt,

fra blodig dyst vi ile

til bægerklang, -

til dans og sang,

hvor danske møer smile –

Marsken (*råber udefter*).

Tyst med den larm!

(*Koret sagtner og tier.*)

(*Han ser sig om.*)

Hvor er fru Ingeborg?

(*Termerne sniger sig frygtsomt bort.*)

Hvi var hun ej på svalen?

Hvi vifted ej det hvide klæde mod mig
som ellers, når min ganger sprang på broen?

Hvor er de alle - hvorfor denne tomhed?

(*Støder et vindue op.*)

Her er så trykkende!

Tredje scene.

Marsken. – Ingeborg.

(*Fru Ingeborg langsomt fra venstre, sort tilhyllet.*)

Marsken (*iler hende i møde, men standser*).

Hvi tier du min hustru kær,

hvi flyver du mig ikke nær?

Hvi breder du ej armen ud?

Hvi bærer du så sort et skrud?

Ingeborg (*langsomt og smerteligt, uden at se på ham*).

Da Thyra ville drotten melde,
han havde tabt sin bedste skat –

Ak!

da lod hun natten selv fortælle,
at det for ham var blevet nat!

Marsken.

Hvad tab, hvad nat, –
er ikke *du* min bedste skat!
Er ikke vore døtre små
så friske som den unge rå!
Min Ingeborg, forklar, forklar,
hvad tab, hvad nat, når dig jeg har,
når kun din fagring, jeg kan se –

Ingeborg.

Hvad er så grimt som plettet sne!

Marsken.

Kun gådemulm – tal ud, tal ud
om kindens bleghed, sorgens skrud!
Hvi sukker du så såre? sig,
er nogen død?

Ingeborg.

Din ære, Stig!

Marsken.

Min ære? Er i kampens møje
min ære blegnet til i dag, –
vil ej kong Erik højt ophøje
den mand, som vandt ham Danmarks sag?

Ingeborg.

Ophøje – ak, han *har* ophøjet!

Jeg var den stolteste frue
på hele Danmarks ø;
nu er jeg blevet mindre
end selv den fattigste mø!
Nu er jeg blevet mindre
end hende, der ej har sko, -
Ve mig, jeg er blevet dronning!
Så nu har Erik to!

Marsken.

Du dronning, dronn... – hahahaha!

(Holder hænderne for panden.)

Der brast det tågeslør – hvi brast
ej hjertet i mig med det samme!

(River hende sløret fra ansigtet.)

Du! Frille for den usle hund!

(Hårdt og strengt.)

Gå – gem din skam i klostret, -
hvi traf ham ej din kniv?
hvi lyster dig at leve
du æreløse viv?

(Rasende.)

Dø for din husbonds harme,
hvem skændsel kun du spandt!

(Vil støde hende ned.)

(Blødere.)

Min Ingeborg, du arme,
o sig, det ej er sandt!

(Daggerten falder ham af hånden, han skjuler sit ansigt.)

Ingeborg.

"Gå – gem din skam i klostret!"
Det havde forlængst jeg gjort;
da havde du al din kvide
af fremmede tunger spur't!
mig syntes, jeg skulle tømme
den beske kalk til bunden,
dit øjes glødende strømme,
den kolde spot om munden!

(Falder ned for ham.)

Slå mig, Stig, her ligger
jeg som en hund for din fod!

Marsken (*rejser hende*).

Du blev ej født til tigger, –
min Ingeborg, fat mod!

(*Smerteligt.*)

– Hvi skulle den kvide hænde
min ungdoms favre brud –
sig, har du elsket Erik?

Ingeborg.

Nej, Stig, ved Himlens Gud!

(*Som i tanker.*)

– De kaldte mig for en engel,
jeg tro'de mig stærk som få,
jeg leged med liljens stængel,
til blomsten i støvet lå!

(*Til Stig.*)

Han sagde dig død i leding, –
så drog han mig med vold –
han har et kast i sit øje,
som gør al troskab kold!

(*Heftigere.*)

Han kom som en lyngorm kommer,
i ham af hermelin, –
Gud give de bolstre hvide
var blevet mit jordelin!

(*Knytter hænderne i harme.*)

Slå ham som en orm!
Brænd ham som et bulmeurtsfrø!
Sværg, I vil hævne min ære,
lad mig ikke uhævnet dø!

(Vakler og synker ned på en stol.)

Marsken.

Ja et bål skal jeg tænde
i stormende blæst,

Ingeborg *(knælende)*.

Maria!

Marsken.

selv om Danmark skal brænde
i øst og i vest!

Ingeborg.

Hør mig du Himlens mø!

Marsken.

De skal mindes og kende
til verdens ende,
nu rider marsken hævnens hest –

Ingeborg.

Lad mig ikke uhævnet dø!

Marsken.

Ind, alle mine svende!

Fjerde scene.

*Sceneforandring; Viborg ting. Folket samles; i sværmen til venstre ses **grev Jakob** og domprovst **Jens Grand**. Et tronsæde til højre, omgivet af drabanter. Snart efter **kongen** og **Rane**, senere **marsken** med følge. Herolder ordner folket.*

Kor.

Til tings ved gamle Viborg sø,
ridder og svende!
Vi holdt vore gangere hid under ø,
at hilse kongen hin gæve!

Jens Grand (*til grev Jakob*).

Har I spurgt om marsken og hans viv?

Grev Jakob.

Gudsdød, det gælder kongens liv!

Jens Grand (*tysser på ham*).

Giv tid, herr greve, brug forstand,
han rammes vil af kirkens ban,
han Erik, "kongen hin gæve"!

(**Kongen**, fulgt af **Rane**, kommer og bestiger tronstolen; Rane stiller sig bag den.)

Kor.

Til tings ved gamle Viborg by,
borger og bonde!
Ret vil vi kære i lovenes ly
hos Erik kongen hin gæve!

En herold (*slår til lyd*).

Før tinget sættes, rigens marsk
vil bringe tidende fra Sverrig, -
op, hilser ham, thi sejsersæl han kommer!

(*Råb og slag på skjoldene. **Marsken** med jernklædt følge fra venstre; han har nedslået visir.*)

Folket.

Hil, hil marsk Stig, den sejsersæle herre!

Jens Grand (*til grev Jakob*).

Hør, hvor de hylde ham!

Kongen (*til Rane*).

De hylde ham!

Ha Rane, jeg er ræd for denne stund:
bag hjelmens gitter lyner der et øje
ret som et vilddyrs bag de sorte stænger!

Marsken (*træder frem for tronen*).

Jeg bringer kongen sejsersbud,
fred og forlig!

Kongen (*for sig*).

Ha, ved Sankt Knud,
jeg tror, han intet aner! –

(*Højt.*)

Hil eder, ædle herr marsk Stig!

Marsken.

Tag disse vundne faner –
tag nøglerne til fjendens borg og fæste, –

(De bringes.)

snart fyrstens sendebud vil eder gæste.

Kongen.

Tak, ædle marsk, vel mødt ved hove!
Som aldrig før jeg er dig huld, -
min tak skal vejes op i guld,
og vokse med de grønne skove!

Marsken *(træder lidt tilbage).*

Jeg skøtter ej om kongens gods og guld;
hvad her skal vejes, det er mere værd!
Jeg var dig tro – var *du* mig tro, kong Erik?

(Skyder visiret op.)

Hvis ej, jeg vejer dig med dette sværd!

(Larm.)

Grev Jakob.

Nu går det løs!

Rane.

Hvad ende vil det tage!

Kongen.

Hvorledes, herr marsk Stig, I truer kongen?
Rigt vil jeg bøde, har I grund til klage, –
kom til jer selv!

Marsken.

Gå i dig selv, kong Erik!

(Vender sig til folket.)

Hør mig, I riddere og danske mænd,
hør mig og døm, om jeg har grund til klage!

Ejed jeg i min urtegård
et blomster fuldt af ynde;
sålidt hun kendte til trællekår,
kendte hun til at synde.
Hun var min fryd ved lysen dag,
og ved den hældende kvæld. –
Jeg måtte i ledning fare,
sagde hende tusind farvel.
– Vælted sig da en edderorm
udi min løngangs skygge,
sno'de sig om min liljevand,
gjorde skarn af min lykke!
Den orm havde kongekrone på,
og løver sprang i hans skjold, –

(Med kraft.)

Hør mig, dannemænd, kong Erik
har taget min viv med vold!

Grev Jakob.

Ve Glipping!

Jens Grand.

Han er af Bengerd's æt!

Folket.

Ve Glipping!

(Herolden påbyder tavshed.)

Kongen *(rejser sig).*

Med vold, marsk Stig? Hvo bruger vold mod kvinder?
Helst tav jeg kvær – men skal om sligt vi tale,
var hendes vilje vel så god som min!

Marsken.

Ja, spot og skade følges, vil man sige –
men nu kong Erik, *undsagt* være du,
undsagt på liv og død!

(Kaster sin stålhandske.)

Råb *(mod hinanden):*

Ve Glipping - ve ham - ned med marskens venner!

Herolden.

Fælder ham, kongens mænd!

Grev Jakob.

Så fæld først vore!

Marsken.

Så sagte – jeg kom ej i jern for intet!

(Til kongen.)

Hvor jeg dig finder herefter,
i hal eller jomfrubur,
og var det på vildene hede,
og var det bag kirkens mur, -
hvor jeg finder dig herefter,
du Bengerd's onde frø,
fordi du mig gjorde den vande,
så skalst du visselig dø!

Kongen.

Jeg skal dig vel hånden binde,
mig værger dankongens magt, –

Marsken *(med kraft).*

Drager eder alle til minde:
nu haver jeg ham undsagt!

Kongens mænd.

Ha, tæm hans tunge,
vi vil se hans blod!
Slip ikke ulven løs
på mark og hede!

Marskens mænd.

Ned med kong Erik, -
kom kun, har I mod!

I tamme kongsmænd,
skælv for marskens vrede!

(Råb og tummel; spyd fældes fra begge sider; marsken hugger sig igennem med sine mænd.)

Tredje akt.

Første scene.

Marsken. Rane. *Senere de sammensvorne. Mod scenens slutning fru Ingeborg.*

Skummel hal på marsk Stigs borg, svagt oplyst. Døre i baggrunden og til venstre; til højre et vindue. Borde med stole på begge sider. Marsken og Rane fra døren til venstre.

Marsken *(til Rane).*

Så lover I at lokke ham i baghold?

Rane.

Det lover jeg!

Marsken.

Og tror I, det vil lykkes?

Rane (*dæmpet til marsken*).

Jeg ved om Viborg hede
i skovens ensomhed
en lønlig lille rede,
som ikke mange ved!
Dér bag de sorte kviste
jeg har min lokkemad,
der mødes vi med liste
i fælles hævn og had.
Alt nøjere jeg vejer,
og skikker eder bud -
jeg tvivler ej om sejer,
når blot vi holder ud!

Marsken.

Tak Rane, du opliver
min hu ved dine råd!
– Kun sig mig, hvad der driver
dig selv til sådan dåd?

Rane.

Må ej med harm jeg tænke
på eders hustru skøn,
er ikke hun min frænke,
jeg hendes søstersøn?

Marsken.

Dog når jeg ikke bunden
af eders bitre had!

Rane.

Ha, vil I vide grunden,
så spørg *hans søster* ad!
Tre gange har han lovet
mig Hedevig til brud!
Tre gange har han vovet
at fly mig narreskrud;
ti gange fra hans side
jeg lusket som en hund, -
men hunden kan vel bide
sin hjort i grønne lund!
Jeg sanket har mit nag fra
de tusind nålesting, -
min hævn skal komme bagfra
som lossens spring i spring!

(Der bankes på døren. – Våbenklirren.)

De sammensvorne *(udenfor).*

Marsk Stig Andersen!

Rane *(farer sammen).*

Hvem dér? Ha, skjul mig, Stig, jeg hører stemmer!

Marsken.

Kun vore venner, dem jeg stævned hid!

(Han går til baggrunden og åbner døren; de sammensvorne træder ind.)

Rane (*for sig, mønstrende de indtrædende*).

En herlig blomsterkost af Danmarks adel,
drost Tuko – og grev Jakob – Arved Bengtsen –
kun lutter herrer uden frygt og dadel!

(Idet han hilser Jens Grand.)

Og her en mand, som aflad har i lommen!

Marsken.

Velkommen! Hver og én velkommen!

Jens Grand.

Gud signe mødet!

Marsken.

Ak, hvor mørkt et møde!

Grev Jakob.

Men det skal lyse op i Danmark, Stig!

Arved Bengtsen.

Ja, over Eriks lig! thi han må bløde!

Alle.

Mørket har os kaldet sammen,
mørket vil os skille ad.
Men herinde luer flammen
af det samme, stærke had!

Marsken.

Ja, hade vi ej alle Erik Glipping?

Alle.

Vi hade ham!

Marsken.

Og det er hævn, hvorefter alle tørste?

Alle.

Den ramme ham!

Første sammensvorne.

Fra *mig* han stjal min ære
med mine fædres len.

Anden.

Mig sveg han svoret løfte,
min lykke til mén.

Tredje.

Mig lagde han i bøder
foruden ret og skel.

Rane.

Mig krænked han og håned
fra gry og til kvæld.

Grev Jakob.

Nok, og dog kun småt tilhobe,
kun i havet som en dråbe;
men vor adel har han plyndret,
helst han vore borge søndred!

Alle.

Hævn over *ham*,
han dø med skam!

Fjerde.

Jeg bærer på min skulder
af hans sværdod et sår!

Femte.

Min søn har han holdt fangen,
nu på syvende år!

Jens Grand.

Nok, og dog kun småt tilhobe,
kun i havet som en dråbe;
men *Guds kirke* har han plyndret,
og Guds alter har han søndret!

Alle.

Hævn over ham,
han dø med skam!

Femte.

Min søster har han lokket
fra hellig klosterstand!

Arved.

Og mig har han sagt fredløs
på land og på vand!

Marsken.

Nok, og dog kun småt tilhobe,
kun i havet som en dråbe!
Men *min* kirke har han plyndret,
og *mit* alter har han søndret,
og *min* ære har han trampet,
og *min* højsal har han svampet,
og *mit* hjerte har han såret,
og *min* hustru har han dåret!

(Han iler ind til venstre, drager Ingeborg med sig og stiller hende frem for dem.)

Se hende, se!

Alle.

Hvor kummerfuld!
Så bleg som sne!
Så sort som muld!

Marsken.

Så sværger alle,
med mig at stå og falde!

Ingeborg.

Sværger!

Alle.

Vi sværger!

Marsken.

Sværg ved Sankt Knud og ved Vor Frue god!

Ingeborg.

Sværger!

Alle.

Vi sværger!

Marsken.

Ved eders arne ej at sætte fod,
og ikke færdes under grønne lide,
og ikke bænkes ved en hustrus side,
før eders sværd er rødt af Eriks blod!

Ingeborg.

Før eders sværd er rødt af Eriks blod!

Marsken.

Sværg ved Sankt Knud og Vor Frue god!

Alle.

Vi sværger!

(De sænker sværdene.)

Rane.

Nu gælder det at handle,
og handle snildt!

Alle.

Nu gælder det at fange
det sjældne vildt!

Rane.

Her kan da ingen lure
om hallen her!

Alle.

Lid trygt på disse mure,
og vore sværd!

Rane.

Jeg lover, ham at lokke –

(Til marsken.)

hvorhen I ved!

Alle.

Fald da som ørneflokke
på byttet ned!

Rane.

Men klæder må I skære
som munke grå!

Formummet må I være,
skal I ham slå!

Far ud i munkehætter
om skov og krat, –
mit fangegarn jeg sætter
Cæcilie nat!

Jens Grand. *(med blik på Rane).*

O et Judas-had ham driver,
som er sært at grunde på!

Grev Jakob *(med blik på Jens Grand)*.

Hvilken Kaiphas han dog bliver!

Alle.

Nu til værket munke grå!

Kutter dølge

marskens følge!

Marsken.

Ak, såvidt det komme må!

Alle.

Hvor vi ham møde,

Erik bløde, -

Nu til værket munke grå!

Ingeborg.

Hør mig du Himlens mø!

lad straffen ikke tøve,

lad mig ikke uhævnet dø!

giv ham tornefulde veje,

angst og ufred på hans leje!

Lad mit billed ham forfølge,

stinge ham ved dag og nat,

til en blodig hævnens bølge

vælder ham i dybet brat!

Rane.

Jeg hævnens bue spænder,
læg I så pilen på!

(Afsides.)

Jeg tvætter mine hænder,
I gode munke grå!

Marsken *(frem i midten).*

Sankt Cæcilie nat
vi mødes brat!

Alle.

Sankt Cæcilie nat!

(Alle forlader scenen undtagen Ingeborg.)

Anden scene.

Ingeborg. *Siden marsken.*

Ingeborg.

Sankt Cæcilie nat!
Sankt Cecil var det ikke dig,
som orgelklangen løste,
som af de høje blanke rør
de salmetoner øste?
Et orgel svulmed i mit bryst,
stemt op bag klostrets linde -
nu tier al den orgelrøst,
han knuste det derinde!
Nu er min sjæl et flammehav,
tændt op af hadets kerte,
og før han brændes op deraf,
før stilles ej mit hjerte!

Marsken (*der er vendt tilbage*).

Stærkt det går mod ufredstide,
arme land, hvor du vil lide!
Sukke vil den bonde grå, -
Når de store ege fældes,
knuses mange ymper små!

(*Ingeborg nærmer sig ham.*)

Og jeg selv, vil jeg selv finde fred for min fod,
for min viv, mine småpiger kære?

Ingeborg.

Byg dig på Hjelm en borg så god,
dér skalst du tryggelig være!

Marsken.

Hjelmen få horn! Det råd var godt,
vel værdt den stolteste kvinde!
Men når hornene falder, og Hjelmen er trådt?

Ingeborg.

Så luk dig hos fjeldkongen inde!
Norriges drot er Stig Andersen huld,
han flyr dig vel snekker og svende!
Og savner min husbond perler og guld, –

(Tager et juvelskrin frem af et gemme i muren.)

– din hustru savner dem ikke!

Marsken.

Og vil min Ingeborg hos mig bo
alt på de vildene vande?

Ingeborg.

Ak Stig, jeg lægger mig snart til ro
på Danmarks hjemlige strande!

Det bæres mig for, Sankt Cæcilie nat,
den vorder på jord min sidste,
– møder du Erik, da hils ham brat!
du hilser fra Ingeborgs kiste!

Marsken *(for sig).*

Gud give, jeg ej Sankt Cæcilie nat
så krank en lykke må friste!

Ingeborg.

Plant ingen liljer på min grav,
det var mig for rent et følge, -
kun mørke vedbend og lyng og lav,
som kan mit slegfrednavn dølge!
– Kun vogte du, Stig, vore døtre små,
de blomstre med lundenes roser!
Krist give, de aldrig vandre må
om døre med tiggerposer!

Marsken (*gør vold på sig selv*).

Fly mig min hjelm – lad os skilles brat,
mig vorder så veg i sinde!

Ingeborg.

Marsk Stig, jeg siger eder tusind godnat –
glem aldrig din arme kvinde!

(Stig langsomt ud mod baggrunden; Ingeborg ud til venstre.)

Tredje scene.

Kongen. Rane. Siden jægere.

Sceneforandring; hal i kongsgården i Viborg. Jægerkor og horn høres fra gården.

Jægerkor (*udenfor.*)

Tilhest, tilhest
i fejende blæst,
ud over myr og hede!
Det er en lyst,
til hornets røst
de vilde dyr at bede!

(*Kongen, der under slutningen er kommet ind, klædt til jagt, kaster sig mørk og takkefuld i en stol. Rane ved et vindue i forgrunden.*)

Rane.

Det kuler op! En frisk novemberblæst,
men skoven luner – skal vi sadle, herre?

Kongen (*rejser sig og ser ud*).

Hvorfor er der så knapt med jægere?

Rane.

O vi er nok, – de er ved hedebranden!

Kongen (*tager sig om panden*).

Ved hedebranden!

Ha, mindes du den kvæld vi brændte heden,
da jeg i vildskab slog en brand i lyngen!

Så vidt som øjet rakte
lå heden som i lueglød!
Klosterklokken klemte,
og himlen var så rød.
Det knitred og det knaste,
et hav af gnister blussed op
højt over egepurlet
og trækapellets top.
Der steg et skrig af heden
fra alle fuglereder små,
rævens unger hyled
med hedelærken grå.
Den gule gyvel flammed,
mens røgen vælted over land;
viben brændte vingen, -
det var en hedebrand!
– Ugedag derefter
jeg skimted den fra søens vig:
alt var tyst og sluknet, –
heden lå lig.
Højt over dødningbåren,
over den brændte lyng og pors,
steg som et ræddeligt genfærd
et sort forkullet kors!

(Falder hen i tanker.)

Rane *(der har gået fra og til vinduet).*

Kom herre konge, jagten er bered'!

Kongen.

Mig tykkes, Rane, heden som jeg brændte,
med al dens favre fugleliv og fred,
det er min egen sjæl!

Rane.

Fly slige tanker!

Kongen.

Jeg kvalte fuglesangen i mit bryst, –
ak, jeg er mæt af livet og dets lyst!

Rane.

Kun onde drømme, herre - drømme!

Kongen.

Ja - jeg har *drømt* om Ingeborg i nat –

Rane (*der har givet signal fra vinduet*).

Tys herre, hører I de muntre toner!
Hundene glammer, hjorten må vi jage!

(*Jægere kommer ind.*)

Kongen (*før sig*).

Ak kunne jeg den blege skygge jage!

(*til Rane*)

– Hvor er vel marsken?

(*Sætter sig.*)

Rane.

Fjernt på Hjelm, jeg tænker, –
frygt ikke *ham*! Han graver sig en hule,
han ved, at I har mer end tifold magt!

Kongen.

Ja det er vist!

Rane.

Hør, atter hornet kalder,
vis verden, I er ikke ræd for marsken!

Kongen (*farer op.*)

Ja, ja det vil jeg -
hårdt imod hårdt!
Blæsten skal jage
tågerne bort!
Fly mig mit sværd,
min pisk og min bue, -
hvad skulle true
i svendenes hær!
Hør nu, hvor gangerne
stampe med hov -

(*Iler mod svalen.*)

ud i den vilde,
den bladløse skov!

(*Jægere træder ind.*)

Følger mig svende!
Op alle porte, -
Se hvor han stejler,
min prægtige sorte!

Til hest!

Elskov og jagt er livets fest, -
til hest!

Jægerne.

Tilhest, tilhest
i fejende blæst,
frem over myr og hede!
Det er en lyst
til hornets røst
de vilde dyr at bede!

Når løvet har hvisket
sit sidste farvel,
når frosten har frisket
den sorte slåen,
jag da råen,
da har du held!
Buen af stål
skal nå sit mål;
lad springe –
pilen har vinge!

(Ud.)

Rane (*frem alene, svinger med pisken*).

Holla!
Nu slag i slag,
vi har kongejagt i dag!
På vagt min frænde,
jeg støver vort vildt, –
kronhjorten piler,
ram ham snildt!
Holla!

(Rask ud efter de andre.)

Kongens stemme (*udenfor*).

Elskov og jagt er livets fest!

Jægerne (*udenfor*).

Tilhest!

Fjerde akt.

Første scene.

*Et sted i skoven; højskov og ellekrat. De **sammensvorne**, med munkekapper over rustningen, om et bål. **Marsken** på en træstub i forgrunden.*

Kor.

Luer brage,
kviste knage,
stormen går med ulverøst!
Tyst vi lytte
efter bytte,
det er ellers stimænds lyst.
Men så højt som bålet flammer,
flammer hadet i vort bryst.

Arved Bengtsen.

Et prægtigt ildsted!

Grev Jakob.

Havde vi blot Erik,
han skulle få behandling som en helgen!

Arved.

Ja - som Sankt Lars, haha!

Grev Jakob.

Rag op i flammen, -
her var det, Rane stævned os tilsammen;
han ville skikke bud! –

Arved.

Men hvor er buddet?
Kom, lad os dele os og gøre udkig!

(Nogle bliver ved bålet og lægger kviste til; de fleste spejdende ud til siderne.)

Marsken *(ene i forgrunden).*

Ingeborg, min sjæl, mit hjerte,
ak hvor lider du i nat?
Ligger du i dødsens smerte,
ligger du forglemt, forladt -
har du storm til sjælemesser,
mens mit hævnerværd jeg hvæsser!

(De sammensvorne kommer tilbage.)

Arved.

Nej, ingen øjnes!

Grev Jakob.

Havde vi blot Rane!

En af de sammensvorne.

Tud lidt i hornet!

Grev Jakob.

Nej!

I kunne kalde jægere på vej
af Eriks følge!

Husk, vi må os dølge. –

Arved.

Husk, vi er alle med i munkeleg!

Marsken *(der under ordskiftet har nærmet sig de andre).*

Stig Andersen i kutte, -
forhadte mummespil!

I mine bolde fædre,
hvad siger I dertil!

Alle.

Trøst dig ven, din fjende gyser!
Under kutten hævnens fnyser,
snart hans bryst vi ramme vil.

Marsken.

Stig Andersen må dølge
sit gode danske sværd;
som ræven må han luske
i ellekrattet her!

En sammensvoren *(peger mod højre).*

Der er en hytte hist bag ellekrattet!
Men ingen Erik! – ingen heste bundne.

Marsken (*bruser op*).

Så lad os ride, -
det er på tide
nu fod i bøjle,
og hånd om tøjle, -
frisk op, I venner! op til Finderup!

De sammensvorne.

Frisk op til Finderup, der er en fælde,
Rane har peget den ud!
Frygt ikke storm eller slud, -
buk jer for marsken, I rystende elle!

(*Alle bort til venstre.*)

Anden scene.

*Scenen et øjeblik tom; lidt efter **kongen** og **Rane** fra den modsatte side.*

Kongen.

Et udbrændt bål - men ingen jægere!
Hvad ville du ved mosen, gode Rane, -
vi er på vildspor! Jeg er træt og hungrig,
kold og forstumlet af den barske blæst.

Rane (*spejdende*).

Vent herre konge, jeg skal vejen finde,
her ser jeg hovspor!

(*Afsides.*)

Lykkes mon min list?

(*Betragter bålet og ser sig om.*)

Fordømt, at de er borte – hist i hytten
jeg havde flettet ham et jælgarn!
Det kunne hedde, han var dræbt ved våde, –
godt at en edderkop har flere tråde!

(Højt.)

Gå I på eventyr i hytten hist!

Kongen *(ser ud)*.

Ha, der er lys, dér kan vi overnatte!

(Begge bort, hver til sin side.)

Tredje scene.

Aase; senere **kongen**.

Sceneforandring. Det indre af en hytte i skoven; et simpelt krucifiks og bedeskammel til højre. Til venstre noget kløvet brænde, hvorhos en lille håndøkse. Midt i bagvæggen en halvdør, til venstre for døren en glug. Tusmørke.

Aase (*åbner gluggen, lytter, og stirrer ud*).

For hvert vindpust løvet falder!

Hvilken vældig bladeregn!

Jorden sine småbørn kalder,

det er vintrens visse tegn, - tys!

Hvem rider vel i lunde

så barsk en kvæld?

Der glammer ingen hunde,

hvem er det vel?

Jeg hører sværde klirre, –

og hestetrav –

men kan ej gennemstirre

det tågehav!

Jo, tågesløret letter,

og grant jeg så,

de var i munkehætter,

i kutter grå!

(*Går fra gluggen og tænder en lille lampe for krucifikset.*)

– En sælsom munkeskare,

med sværd ved lænd!

Jeg vil dog klostret vare

for ufredsmænd!

Godt, at jeg kom i klosterfolkets værge!
End bedre, at de undte mig
den lille hytte her, da fader døde;
thi uden skoven kan jeg ikke leve,
hvad enten den er bladløs eller grøn!
Den gav mig fred igen, den blev min kirke,
tømret af knudret eg og lyse birke -
o, lad mig glemme ej min aftenbøn!

(Knæler for krucifikset.)

Her bad jeg for hver en vejfarende sjæl
til vor frue mild;
og jeg beder for hver, som er ude i kvæld:
lad ham ej fare vild!
Gud nåde os alle i fare!

Og jeg beder for hver, som er kommet på vej
ad Guds Himmerig til,
ja, jeg beder for dem, og jeg beder for mig:
lad os ej fare vild!
Gud nådelig alle bevare!

(Rejser sig og kaster en mørk kåbe over sin hvide dragt.)

Nu hættekåben – så afsted!

(Hun åbner den øverste halvdør, men vender tilbage.)

Men hornet vil jeg have med, –
se dog, hvor sølvet skinner!
Det drager klosterslåen fra,
"det kalder mænd" – kong Erik, ja
det kalder mænd – og minder!

(Idet hun vender sig mod døren, står kongen i den åbne halvdør.)

Aase *(viger tilbage med det sagte udråb):*

Kong Erik!

Kongen *(der har åbnet den nedre halvdør, iler mod hende med udbredte arme).*

Favre, søde jomfrumøde
i en stund så nattekold!
Ræk mig dine læber røde –

Aase.

Vogt jer, herre, brug ej vold!
Ufred nok i land og rige,
hyttens fred tør ej I svige –

Kongen.

Liden jomfru, lad dig sige,
slå ej kors som for en trolld!
(Spænder sværdet af og hænger det på væggen.)

Lad i dine bløde arme
bort mig drømme denne nat,
glemme stormens hyl og harme, –

Aase.

Vogt jer, herre, slip mig brat!

Kongen.

Jeg er vant til kys og smilen!

Aase (*griber øksen*).

Jeg er vant at svinge bilen,
det har far mig lært ved milen,
jeg er ej så helt forladt!

Kongen (*genkender hende*).

Liden Aase, lad dig hilde, –
er det dig, min due grå,
nu jeg kender dig du lille!

Aase.

Nu jeg kender jer som få!

(*Hun drager sig baglæns mod døren.*)

Kongen.

Bliv, min favre ellepige!

Aase.

I kan blive, jeg vil vige!
Kun et ord jeg vil jer sige:
Vogt jer for de kutter grå!

(*Aase ud, kongen efter.*)

Fjerde scene.

Kongen; senere Rane.

Sceneforandring. Samme sted i skoven som før. Aase iler over scenen, **kongen** efter; han griber fra højre efter hende og får kåben i hænde; hun selv i sin hvide dragt forsvinder i skoven til venstre.)

Kongen (*famler fortumlet frem med udbredte arme*).

Hvor er hun, er hun borte?

drømte jeg, sov jeg!

Er i den sorte,

den vildene skov jeg?

Aase, ellepige! stil dog mit savn!

Er I flere? Kom alle,

kom alle i min favn!

Hvor er jeg? Hvad hvirvler så sælsomt i dans?

Ellepiger, fang mig, fang mig!

Spænd om mig den lette, den luftige krans,

syng hvad I sang mig i fjor ved Sankthans,

syng hvad I sang mig!

– Jeg vildes, jeg segner,

det vorder min bane –

(Synker om med skriget:)

Rane!

Rane (*fra venstre, for sig*).

Hvordan - alene? Desto bedre nu!

(Højt.)

Nu har jeg fundet vejen, herre konge!

Tilhest, til Finderup!

Kongen (*der har rejst sig, som bedøvet*).

Hvad siger du?

Rane.

Til Finderup!

Kongen.

Ja – ja – til Finderup!

Femte scene.

*(Da de er borte, kommer **Aase** til syne, – ser forsigtigt spejdende efter dem.)*

Aase.

Ve – de red samme vej som munkene!
Og sværdet, sværdet glemte han derinde, –

(Strækker i lidenskab hænderne mod himlen.)

Og jeg beder for ham, som er ude i kvæld:

Lad ham ej fare vild!

Gud nådelig kongen bevare!

(Hornsignal i det fjerne.)

Der klang et horn – igen!

Jeg kender klangen,

ha - kongens jægere! Mit horn skal svare!

End er det tid at vogte ham for fare!

Sjette scene.

Sceneforandring. Finderup lade. Halm hist og her; en døsigt lygte.

*Scenen et øjeblik tom, så **kongen** og **Rane**.*

Rane.

Her kan vi overnatte, herre!

Kongen.

Her!

Et udsøgt natteleje, må jeg sige,
indbydende for rotter!

Rane.

Altid husly!

Kongen.

Åja! Så red et leje mig i halmen,
at jeg kan sove – jeg er træt og mødig!

(Rane lægger halmen til rette; kongen kaster sig ned.)

Rane *(for sig, dæmpet, idet han betragter den slumrende).*

Nu sover han sit sidste blund,
det går mod hævnens kolde stund!
Snart vil de hjorten ramme, –
de vilde hunde glamme!

Kongen *(rejser sig).*

Nej, nej!
Jeg kan ej sove, Rane,
for stormens hvin, for lygtens skær,
og så for mine tankers
den nattevilde hær!
– Stæng ladeporten!

Rane (*sysler ved porten*).

Herre!

Den mand er ej af kvinde fød,
som bjælken skulle sprænge,
det har slet ingen nød!

Kongen.

Det tuder og det hviner,
som løs var hele Helveds hær,

(*Lytter.*)

– dog tykkes mig, det kimer
som til en jordefærd!

Rane.

Nej herre, det er Sankt Cæcilie nat,
jeg kender de klokkers spil.

Kongen.

Sankt Cæcilie! Drømmen, drømmen!
det var *den*, hun stævned mig til!

Hun lå i klæder hvide
alt efter dødningskik,
da stod hun op fra båren,
slog op det brustne blik;
hun var så hvid om kinden,
hun var så streng om mund,
hun løfted truende fingren,
og sukked af hjertens grund.
Hun sagde, hun var kommet
at fly mig Helveds ild,
hun sagde –

(Ingeborg i hvid dragt, bleg som en død, ses i baggrunden.)

Ve, der er hun!

Ingeborgs røst.

Erik, jeg stævner dig til dommen!

(Synet forsvinder.)

Kongen.

Ve mig! - Rane, så du hende!

Rane.

Hvor?

Kongen.

Dér!

Rane.

I vildes, herre!

Kongen.

Vidste du, hvor hjertet banker!

Rane.

Jag de flagermuse-tanker!

Kongen (*ser efter synet*).

Vig bort du blege dødning,

vig bort med din gru!

Mig lyster end at leve,

jeg lever endnu!

Mig fryder pilens susen

og kærternes glans,

end vil jeg ikke træde

din dødningsdans!

Jeg vil bænkes igen ved den skummende vin,

jeg vil slynge min arm om en jomfru fin,

jeg vil jage –

Nej, nej! gøre bod, græde blod –

(*Lytter.*)

Tys, hvad er *det* for en larm?

Rane (*for sig*).

Der *er* de!

(*Højt.*)

Det er blæsten, herre!

Kongen.

Nej Rane, det er hestetrav, –
og hører du, det klirrer!
Du mindes marsken og hans mænd –
hvor underligt du stirrer!
– hvor er mit sværd?

Rane.

I glemte det
i hytten hist desværre!

Kongen.

Er ingen andre våben her?

Rane.

Jo, hundepisken, herre!

Kongen.

Ha Rane, hvor du husker vel,
så husk, jeg er din konge!
O vær mig trofast!

Rane.

Som en træ!

Kongen.

Ha, tæm din onde tunge!
Nej vær mig trofast som en ven,
jeg lover dig min søster!
Jeg giver Lolland dig til len,
alt hvad dit hjerte lyster!
– Hører du?

Rane.

Ja, stormens torden!

Kongen.

Nej, nu hamrer de på porten,
det er *dem*!
Hvordan har du stængt og stivet,
bjælken knækker jo som sivet,
de vil frem!
O jeg klamrer mig til livet,
skjul mig Rane, her i halmen,
værg din herre!

Rane.

Jeg skal spærre
med min glavind vejen dem!

(Porten åbnes.)

Marsken.

Stat op, kong Erik og kom ud til os!

(Han og de sammensvorne bryder ind.)

Rane.

Kong Erik er ej her.

(Fægter i luften, men peger på halmdyngen.)

Kongen *(rejser sig).*

Rane, forråder du din konge!

Marsken *(til Erik).*

Så fandt jeg dig, kong Erik,
du Bengerds onde frø!
Fordi du mig gjorde den vande,
så skalst du visselig dø!

(Gennemborer ham.)

Kongen *(der er segnet, rejser sig halvt og strækker hånden mod marsken).*

Marsk Stig, du fik din vilje,
dog siger jeg dig forsand:
Fordi du Herrens salvede vog,
du vorder en fredløs mand!
Fordi du Herrens salvede vog,
så skalst du fredløs dø,
flakke som ravn og måge
hel vildsomt under ø!

(Han dør.)

De sammensvorne *(kaster sig over ham).*

Ha, vi vil se dit blod!

Rane.

Hvad har jeg gjort!

De sammensvorne.

Nu er det sket – afsted! – stik ild på laden!

(Alle ud undtagen marsken.)

Marsken.

Og skal jeg være en fredløs mand
og aldrig hvilestrå finde, –
den dåd i Finderup lade
skal aldrig gange af minde!

(Ud efter de andre.)

Syvende scene.

Klokker klemter. Aase, fulgt af kongens jægere, almuesfolk og munke, styrter ind; hun har kongens sværd i hånden.

Alle.

Ve, ve! Dankongen i sit blod!

Aase *(idet hun træder hen til den døde).*

Jeg ville bringe dig dit sværd, kong Erik!
det kom for sent! Men sværdet har et kors, –
det hvile på din blodbestænkte bære,
dugget af Aases tunge, bitre tåre!

– Gud se til os alle i nåde!

Alle.

Nu stander landet udi våde!

Kongens jægere lægger liget på bære og fører det ud af den brændende lade, mens

Munkene (*istemmer*).

Requiem æternam dona eis, Domine!

(Tæppet falder langsomt.)

Om "Drot og marsk"

Forfatter: Christian Richardt (1831-1892).

Første udgave: *Drot og Marsk*. Tragisk Sangdrama af Chr. Richardt. Sat i Musik af P. Heise. Gyldendalske Boghandels Forlag (F. Hegel & søn), København 1878.

Denne udgave efter: Fjerde oplag (1889).

Redigeret af: Kim N. Jensen.

Forside: Efter Alfred Jakobsen (1853-1924): *Danmarks Historie i Billeder: Mordet i Finderup Kirkelade*.

ISBN 978-87-7628-408-4

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-639-3 (Ølstykke 2019).

© 2026 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk

